№ 79. У Київі. Субота, 8 квітня (апріля), р. 1906. Ціна окремого № 6 коп. № 79.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. З приставкою і пересилкою: на рік. 4 карб., року 2 карб., на 3 місяці. 1 карб., на 1 міс. 50 коп.
За кордон: На рік. 9 карб. На пів року 4 карб. 50 коп.
За зміну адреси 30 коп.
Передплату приймають:
1) у Київі, в конторі редакції „Громадської Думки" (Михайлівська ул., ч. 10) що-дня з 10 до 5 годин дня, 2) в книгарні журналу „Кіевская Старина" (Безаківська ул., ч. 14).
Передплачувати можна тільки з 1-го дня кожного місяця

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ
Рік перший.

Од редакції: Читаючи нашу газету, треба вимовляти є—як йе, и—як ы.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші статі, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.
Умови друкування оповісток: За рядок попереду тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.
За рядок після тексту за перший раз 20 коп. за другий 10 к
Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз
Телефон № 1458.

Головна контора оповіщає, що з 1 квітня (апр.) д. Компанієць перестав завідувати продажом на роздріб „Громадської Думки".
Всіх агентів, котрі надалі хотять одбірати газету, просимо звертатись за відомостями і з замовленнями по адресі: Київ, Хрещатик, 52, відділ контори газети „НАША ЖИЗНЬ".

„Европейська гостинниця"
Одкрита нова БІЛІЯРДНА
Велика ЗАЛЯ з дуже добре спорудженою вентиляцією, 7 руських та 1 французький карамбольний біліярд **ВХІД З ДВОРУ**. Кухня і буфет Европейської гостинниці по зменшеній ціні.
№ 1—10 144 Хазяін К. Є. Ланчіа.

Приймається передплата на політичну, економічну і літературну газету
„ГРОМАДСЬКА ДУМКА".
і літературно-науковий місячник
„НОВА ГРОМАДА".
Передплачувати ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контори (Міхайловська, 10), можна ще по сих місцях:
У Київі. 1) в книгарні „Кіевской Старины", Безаківська ул., ч. 14. 2) У виділі контори „Наша Жизнь", Хрещатик, 52.
У Ніжині в книгарні п-ні Чекмарьової.
У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

Просимо передплатників, коли вони міняють адресу або поновляють передплату, присилати друковану адресу або показувати номер бандеролі, за яким висилалася газета. Головна контора.

Открыта подписка на
большую ежедневую политическую и литературную газету
„РѢЧЬ"
(измѣненное названіе первоначально объявленнаго—„Время"
выходящую съ 23 Февраля с. г. въ С.-Петербургѣ
при ближайшемъ участіи П. Н. Милюкова и Г. В. Гессена.
Въ составъ постоянныхъ сотрудниковъ вошли:
Князь П. М. Артутинскій-Долгорукій, А. Я. Безчинскій, В. Я. Богучарскій, О. Е. Бужанскій, А. Вергежскій, проф. В. И. Вернадскій, М. М. Винаверъ, Е. А. Ганейзеръ, М. И. Ганфманъ, проф. В. М. Гессенъ, П. А. Голубевъ, пров. И. М. Гревсъ, проф. Э. Д. Гриммъ, Л. Я. Гуревичъ, проф. В. Э. Денъ, кн. Пав. Д. Долгоруковъ, кн. Пет. Д. Долгоруковъ, проф. М. А. Дьяконовъ, доц. В. Б. Ельяшевичъ, Г. Б. Іоллосъ, А. И. Каминка, проф. Н. И. Карѣевъ, А. А. Кауфманъ, пр.-доц. Ѳ. Ѳ. Кокошкинъ, А. М. Колюбакинъ, пр.-доц. С. А. Котляревскій, А. А. Корниловъ, проф. А. Е. Крымскій, пр.-доц. Н. И. Лазаревскій, А. А. Леонтьевъ, В. Н. Линдъ, проф. И. В. Лучицкій, В. А. Маклаковъ, А. Н. Максимовъ, М. Л. Мандельштамъ, проф. А. А. Мануиловъ, проф. С. А. Муромцевъ, В. Д. Набоковъ, проф. В. М. Нечаевъ, А. И. Никольскій, (анонимъ изъ „Освобожденія"), проф. П. И. Новгородцевъ, акад. С. Ѳ. Ольденбургъ, Ѳ. Ѳ. Ольденбургъ, Л. Ѳ. Пантелѣевъ, А. Б. Петрищевъ, проф. Л. І. Петражицкій, И. И. Петрункевичъ, К. М. Пономаревъ, И. И. Поповъ, Д. Д. Протопоповъ, А. С. Пругавинъ, Ѳ. И. Родичевъ, В. А. Розенбергъ, П. Б. Струве, (бывшій редакторъ „Освобожденіе"), А. С. Фейгельсонъ, С. Л. Франкъ, доц. М. И. Фридманъ, доц. А. А. Чупровъ, акад. А. А. Шахматовъ, кн. Д. И. Шаховскій, проф. Г. Ф. Шершеневичъ, Ширяевъ, И. В. Шкловскій, (Діонео), Г. Н. Штильманъ, В. Е. Якушкинъ.
Подписная цѣна въ С.-Петербургѣ и другихъ городахъ Россіи: на годъ—12 р., на 11 мѣс.—11 р., на 10 мѣс.—9 10 р., на 9 мѣс.—9 р., на 8 мѣс.—8 р., 20 к., на 7 мѣс. 7 р. 35 к. на 6 мѣс.—6 р. 45 к. на 5 мѣс.—5 р. 50 к., на 4 мѣс.—4 р. 50 к., на 3 мѣс.,—3 р. 45 к., на 2 мѣс.—2 р. 35 к., на 1 мѣс. 1 р. 20 к.
За границу: На годъ—20 р., на 6 мѣс.—11 р., на 3 мѣс.—6 р., на 1 мѣс.—2 руб.
Отдѣльные номера по 5 копѣекъ.
Цѣна объявленій за мѣсто, занимаемое строкою петита: впереди текста—50 к., позади текста—25 к. По объявленіямъ съ предложеніемъ и спросомъ труда дѣлается скидка въ размѣрѣ 50%. За объявленія въ видѣ вкладныхъ приложеній къ газетѣ, вѣсомъ до 1 лота экземпляръ, взымается съ 1000 шт. 10 р. за каждый слѣдующій лотъ— по 5 р.
Редакція: СПБ. ул. Жуковскаго, 21. Телеф. № 728. Адресъ для телеграммъ: СПБ. „РѢЧЬ".
Главная контора и экспедиція: СПБ., Кирочная 24. Телеф. № 33-88. Адресъ для телегр.: СПБ., „РѢЧЬ".
Городская контора: Невскій пр., 30, д. Учетн. Банка. Телеф. № 787.
Редакторъ **О. Е. Бужанскій.**
Издатель **Ю. Б. Бакъ.**

КУСТАРНА ВИСТАВКА
у музеї (проти Царського саду) що-дня від 10 до 4 години.
Вход для всіх 15 коп. к 37—39 113

Вийшли з друку і продаються в книгарні „Кіевской Старины"
(Безаківська, 14) дві книжки
Б. ГРІНЧЕНКА
1. Сам собі пан.
Оповідання. Ц. 3 коп.
2. На безпросвѣтномъ пути.
Объ украинской школѣ. Зміст:
1. Погляди педагогів і громадянства на українську школу. 2. Як розуміють наші діти московську мову. 3. Зміст сьогочасніх шкільних книжок. 4. До чого доводить денаціоналізація школи. 5. европейські учені і народня мова. 6. Без розвитку народньої мови народ не поступає наперед.
Ціна 25 коп. № 3—6

Київ, 8-го квітня, 1906 року.

Нова позичка грошей. Вчора ми подали головніщі відомости про нову позичку грошей, з приводу якої сьогодні скажемо скілька слів. Насамперед треба зазначити, що умови, на яких загряничні банкири погодилися дати грошей у позичку, незвичайно тяжкі. Почнемо з проценту. З першого погляду здається, що процент, під який буде позичено гроші, не так-то вже й великий. Адже ведучи торговельне чи якесь инше діло, люде платять не по 5 процентів, а й по 10—15 а часом і більше,—скаже кожне. Воно то неначе так, коли ж і не так.

Річ в тім, що велика ріжниця між позичкою, що трапляється робити звичайним людям в їхніх ділах, і позичкою, що робить держава для справ державних. Даючи в позичку гроші приватній людині, кредітор йде на риск,--це одно; друге ж те, що тут окрім процента, він більше вже нічим з ції позички не користується. Тим то він і процента більшого бере. Зовсім инша річ коли позичає гроші держава. Перш за все кредітор знає, що він дає гроші в певні руки; друге те, що коли одна держава позичає гроші другій, то окрім проценту вона мало не завжди має ще де яку користь з тієї позички. Трапляється иноді так, що держава, позичаючи гроші, і не бачить тих позичених грошей, бо вони зостаються таки ж в тій самій державі, що дає гроші в позичку, або як платіж за попередні довги, або ж як плата за всякі вироби, як наприклад: за кораблі, пароходи, вагони, паровики то що. Таким способом позичені гроші до другої держави не вивозяться, а зоставшись вдома, знову йдуть в оборот, дають новий зиск і збогачають державу. Нарешті, позичаючи гроші, приватні люде беруть і повертають позичене назад готівкою карбованець за карбованець: взяв, скажемо, тисячу—тисячу й маєш і вернути мусиш стільки ж. Инша зовсім річ, як позичає велику суму грошей держава. Тут вже готівки немає, а випускають билети, що звуться „облигаціями". На облигації стоїть ціна, скажемо, 100 карб., а ходить вона на біржі по ціні далеко нижчій: по 95—90 карб., а той ще менше. Ціна паперів залежить найсамперед від того, чи багато вже понапозичалася держава грошей до нової позички, чи ні, і які достатки народу, що живе в державі.

Як вже ми знаємо, загряничні банкири стали на тому, що облігації, які буде випущено, ходитимуть по 88 замісць 100 карб. Таким робом з позички Россія матиме не 840 мил. карбованців, а милійонів на 100 з лишкою менше. Як полічити цю втрату, то вийде, що гроші позичено нам не по 5 процентів, а мало не по 7. Це вже процент як для держави просто лихварський.

Коли ж ми розміркуємо ще дальші умови позички, то побачимо, яким тягарем впаде ця нова позика на фінансові справи держави і на увесь народ. Гроші позичено на 40 років, але тим часом Россія аж цілих 10 років не має права ніяким способом змінити тяжких умов ції позички на лекші, зробити так звану „конверсію", а тим більше сплатити цей довг сполна. Таким способом цілих 10 років з казни виплачуватимуть що-року процентів більш 40 милійонів карб., а за 10 літ це вийде більш як 400 милійон. карб. Виходить, що за 10 років Россія одними процентами виплатить більш як половину стовпа. Окрім того, умовлено, що Россія після цеї позики аж два роки не позичатиме більш загряницею грошей. Нарешті, як вже і вчора згадувалося, мало не вся позичка, особливо ж та її частина, що дає Франція, зостається загряницею: нею поплатять попередні довги. Після рехтельного рахунку вилічено, що од усії позички огулом ледве чи лишиться 100 мил. карбованців.

Зваживши це все, тепер ми бачимо, що не легко вигадати більш тяжкі умови од тих, на яких довелося Россії позичити грошей цього разу. Загряничні банкири скористувались случаєм і на лихварських умовах обіцяли „допомогти" Россії в її скрутному становищі. Правительство ж пристало на ці тяжкі умови, аби тільки роздобути грошей до зібрання думи. Ця „запомога" кількох держав, що помінилися позичити грошей, тяжким камінем впаде на спину народа. Бюрократія вжила всих заходів, щоб роздобути грошей перед самим скликанням думи, аби їй вільні були руки, аби їй сміливіше можна було поводитися з думою. А як що ж дума прийдеться їй не до вподоби, то роспустити її і деякий час обійтися і без неї та самій заправляти всима справами у державі, як і попереду.

Таким робом держави, що взялися позичити грошей, прийшли на поміч не Россії, не народові, а россійській бюрократії, яка не хоче випустити з своїх рук власти, передати її заступникам народа, що силкується скинути з своєї шиї ярмо бюрократії і всею істотою своєю прагне до кращого життя. Але не загорами той час, що це життя настане і державам доведеться мати діло не з бюрократією россійською, а з заступниками народу.

Телеграфні агенства і партія народньої свободи.

Коли виявилося, що скрізь на виборах бере гору партія народньої свободи (конституційно-демократична) і коли урядові, щоб прихилити до себе чужоземних банкирів і позичити в них грошей,—треба було удати, ніби він буде в згоді і в мирі з державною думою триматися, то газета графа Вітте „Русское Государство" усіми способами силкувалася довести, що уряд ніколи нічого не мав проти конституційно-демократичної партії, що він одкрив їй широкий шлях до побіди на виборах, що він дуже, навіть, прихильний до неї, і що через це все уряд та „кадетська" державна дума, мирно працюватимуть поруч.

Тим часом, проказуючи до кадетів такі солодкі промови, уряд почав за допомогою телеграфних агенств сіяти поміж громадянством недовірря до конституційно-демократичної партії, не гербуючи для того ніякими способами. Петербурзьке телеграфне агенство, що при міністерстві скарбу, пустило чутку, ніби конст.-демократична партія послала до Франції своїх делегатів, щоб вони якось перешкодили позичці. Центральний комітет спростував цю чутку, довівши, що ніяких делегатів од себе він не засилав.

Незабаром прийшлося комітетові спростовувати й другу чутку, що виникла невідомо звідки—чутку про те, ніби партія заміряється перемінити свою програму, що до автономії (незалежности) Польщі. Чутку видимо пущено для того, щоб обурити поляків проти партії і позбавити її сильної запомоги польських партій.

Не що давно телеграф спробував так само обурити проти партії ще й еврейський народ, та несвідомі темні маси. Він подав відомость, ніби берлінські евреї бояться, щоб кадети їх не обдурили, відмовившись обміркувати в думі насамперед питання про рівноправність евреїв. При тому телеграфне агенство ще й натякнуло на зв'язок партії з евреями, що помагали їй голосами і ніби грішми.

Агенство не перестає подавати такі неправдиві відомости й далі. Сього дня воно подає між иншим таку телеграму:

„Скрізь, де були вибори, евреї подавали голоси за кандидатів конституційно - демократичної партії, що обіцялись провести в державній думі справу рівноправности евреїв. А тим часом виборні від селян мало не скрізь заявили, що вони в жадному разі не згодяться на якісь полехкости евреям. Тут пішла поголоска, що центральні комітети конст.-демократичної партії, боячись, щоб селяне в думі не пішли проти конст.-демократичної партії, постановили еврейської справи в думі не зачіпати. Оттак тепер має счинитись непорозуміння між сією партією, що не може виконати своїх обіцянок, і евреями."

Та хоч-би навіть селяне подекуди з несвідомости і заявляли, що не хочуть еврейської рівноправности, то запевно можна сказати, що згодом вони сами зречуться таких замірів і, дбаючи поруч з членами партії народньої свободи на здобуття народові прав та кращого ладу, не забудуть і пригноблений еврейський народ, та і його виведуть з кайданів безправ'я та гніту. Також запевно можна сказати й те, що хоч-би селяне подекуди і висловились проти рівноправности евреїв то се не спинить заміру конституційно-демократичної партії виконувати свою політичну програму, спробувавши довести селянам про її справедливість чи иншим способом перевести її в життя.

Через те агенство дуже помиляється, коли впевняє що „тепер (чи не після його телеграми?) має счинитись непорозуміння між конституційно-демократичною партією, що не зможе виконати своїх обіцянок, і евреями". Телеграма, подана ім, вигадана очевидячки з злою метою пошкодити конституційно - демократичній партії, попсувати її побіду, викликати до неї звідусіль недовірря, але очевидно також, що досягнути сієї мети агенство не втрапить. Партія перемогатиме на виборах і далі, і зміцнена членами з других партій, ворожих до старого ладу, спроможеться сказати нове слово, якого жде і сподівається од неї весь люд россійський, всі народи, що живуть в державі, і—разом з ними,—і наш, український.

На селі.

(Сквирський пов т, київ. губ.).

Хмуро на селі, хмуро і темно. Вийдеш, глянеш кругом,—непривітні хати мужицькі, хліви обшарпані, обдер-

ті... Нігде душі живої не видко, голосу живого не чути. Того, що зветься громадянським життям—в день з ліхтарем не знайдете. Тільки коло шкаликів час від часу счиняється сварка, бійка, де темні нерозумні люде один другому „юшку спускають“ та зуби вибивають і знов стане тихо і знов так само хмуро та темно, як перше, тільки кудкудахкують кури та одноманітно шумлять млини, часом загавкає собака на купі гною, почувши голосний вигук: „баби, яйця, гей“!—то жид на своїй клячі плентається по селі та яйця скуповує. Рипнуть двері, вийде з хати в білій сорочці молодиця, винесе в решеті скільканадцять яєць, та й знов хутко побіжить до хати. І знов тиша.—Загавкали собаки, стукнули двері і хтось увійшов у хату.

— Добридень!

—Доброго здоров'я!—обертається,—в рижій свитині, в рижих чоботях стоїть ззаду старий сивий чоловік з відром в руках.

— Що скажете, діду?—питаєш.

— На „погоріле“ прошу...

— А звідки-ж ви?

— З Доматівки, скаже, або з Косівки.

— Що ж у вас згоріло?

— Краще спитайте, — каже, — що зосталося... і старий похилить голову.

Не весело на селі, гай-гай як не весело...

З весною по наших селах смерть звичайно справляє свій пишний бенькет. Мруть найбільше діти, але не лишає вона і старих і дорослих. От і зараз в с.с. Татаринцях та Горобієвці мруть дуже діти на віспу. Лікарська запомога мала і діти мруть як мухи.—Раз-по-раз то сям то там прокинеться висипкова гарячка (п'ятнистий тиф) і люде минаються, як бульки на воді такі здорові молоді, що тільки-б жити та дихати, мруть через темноту, через недогляд, що конче потрібен при таких хворобах. Тут запомога ідна—загальна широка освіта та даремна лікарська запомога.—Та ні того ні другого в селі немає. Згадав про освіту, то говоритиму вже й далі. В с. Кривому недавно скинуто з посади двох вчителів церковної второкласної школи, кажуть люде за те, що вони давали школярам читати видання „Донской Рѣчи“. „Предержащія власти“ полічили це за „крамолу“ і,—благо, що в семинарії навчились грамотно писати,—„сочинили“ донос і... вчителі опинились за дверми школи. Та видно, що вийшло „діло“ не зовсім чисте; чи може таки начальство поміркувало, що не можна ж таки в людей видирати шматок хліба через якийсь „донос“ хто його вже знає, а тільки епархіяльний наблюдатель одному з них, д. Л., обіцяв дати першу посаду яка трапиться. В с. Грубієвці трапилося таке. Учитель церковної школи, після вчиття, одпустивши дітей, відпочиває по трудах. Коли це до школи під'їздить бричка, а на ній якась пані.

— Це, питає,—школа? Я сюди приїхала учителювати.

— Учитель біжить до батюшки. Той нічого не знає. Учитель в Сквиру до предсідателя шкільного відділу,—прот. Чайковського,—а той його не приймає.

А в селі про це дозналися люде, збунтовалися, не хтять приймати нової учительки...

Отаке робиться тепер по школах. Воно й не диво, бо як і скрізь, так і тут панує сваволя.

„Кіевскій Епархіальный Училищный Совѣт“, дізнавшись, що й вчителі церковних школ почали щось гадати про краще життя і для народу і для себе, щоб перепинити цей рух, видав наказ і розіслав його по всім „отдѣленіям“—своєю властю проганяти всіх учителів із служби, яких можна було-б підозрівати в „крамольних, навіть замислах“. І летять бідні учителі з дерева церковної просвіти, як груші під час бурі в Спасівку. Летять і самі себе з зачудованням питають: „не вже і я „крамольник“?

Чи помогло це викоренити по селах „крамолу“—хто його знає, а хто розуміє діло, то кажуть, що „искорененіе крамолы“ багато помогло о.о. завідуючим звести свої рахунки з нелюбими їм учителями...

По селах трапляються всякі педагоги. В с. Борщагівці є двохкласова, не церковна вже, а міністерська школа; така сама як і инші, та за те порядки в ній, мабуть, не такі як по других школах. А порядки тут ось які: старший учитель С., мабуть розміркував собі так: „школярі в мене діти сільські, до сільської роботи призвичаєні, а хто не призвичаївся то його треба призвичаїти“. Розміркувавши так, він не наймає собі наймита, а заставляє школярів ходити, коло свого хазяйства—носити од Росі камінці, над якими треба поподвигатись добре таки, носити товарові пашу, возити воду, гній викидати і т. и. Цей добродій, видно, дивиться на діло педагогії очима п. Калашникова, начальника военно-фельдшерської школи в Київі, який для „гімнастики“ примушував своїх учнів мити йому підлогу і тим викликав в школі „забастовку“.

Так і тут. Хоча діти „забастовки“ ще не зробили, за те батьки дуже цим обурюються. Як би не це, то можем ми і не писали-б про цю річ, але ніхто з них не зважиться сказати п. педагогові, що так визискувати дітей не годиться, бо боїться помсти над своїм сином.

Таке то в наших „весях“. Доброго мало, або й зовсім немає. Та що маємо діяти? Чекаєш вже тої просвітлої години, як раю, коли всі нори темні на українській землі освітяться світом справжнього сонця; коли шкодливі бактерії, які точать і без того знесилений організм народа, посліпнуть вже на сонці і викинуть ноги.—Поки ж що приходиться лише помічати, як прислужники темряви старано заховують і той тоненький промінь світла, що ненароком часом загляне під сільську стріху.

Пишучи до газети, чудно було б під теперішній час не сказати слова—другого про думу.

От-же з початку я сказав вже, що не видно громадянської роботи на селі. Воно правда, коли не лічити, що 5 березоля відбулися волосні вибори виборців до повіту. Відбулися вони так, як подобає,—тоб то під караулом п'яти чоловіка салдат на волость, з стражником на чолі...

Як крестяне дивляться на думу, на се вказує розмова з одним із селян.

— Про думу кажете?—відказав він на моє запитання, що люде думають про думу. Та, каже,—люде думають про неї так, що нічого з неї не буде, бо тому, хто схоче в думі що по правді сказати, заткнуть пельку і буде все так, як скаже Ігнатій (себто гр. Ігнатьєв). З тої думи для нас як з козла молока. Не такої нам треба думи.

— І це всі у вас так на неї дивляться?

— Ні, не всі, а ті, що знають. А єсть такі, каже далі,—що думають, що дума скрізь буде і в Сквирі, і в Ходоркові...

Воно й правда, що про думу дуже мало знають на селі, що воно таке буде за інституція, через ті тяжкі державні порядки, при яких все, що єсть в селі кращого та розумного, мусить ховатися під низьким сволоком мужицької хати, або седіти там, де харчують казенними харчами...

Придивляючись до життя на селі, не трудно помітити, що за останніх скілька літ, а саме з часу, коли почалось переселення в Уссурійщину, Томщину, Уфимщину то-що, на селі з'явився новий тіп хазяіна, але не в таких великих рямках, як хазяін, виведений в комедії „Хазяін“ д. Карпенком-Карим. Цей „хазяін“ далеко дрібніщий, дуже працьовитий, практичний і грошовитий. Ці „хазяї“ на обличчя села кладуть свій відбиток.—Вони складають з себе гурт людей більш-менш однакових, добре згуртованих і солідарних що до хазяйственної політики на селі, тоб-то, що до визиску сільської бідноти, з якої вони наживаються.—На селі це самий дужий (економічно) клас, що найбільше виявляється зараз, коли скрізь по селах йде земельна гарячка. От-же мусимо зазначити, що ті всі землі, які спродуються людьми, що при запомозі земельного банку купили собі землю десь инде (зараз продається земля в с. Терешках, Сквирс. пов. і в Бистрику) і вибираються на новопридбані кгрунти,—припливають до рук таких добродіїв, котрі купують землю не для своєї обіхідки, а бачать в ній вигодне підприємство і спосіб визискувати тих, хто не має власної землі і мусить шукати кавалок хліба або в скарбовій хаті, або йти в кабалу до свого-ж таки брата—мужика. То вже так і знайте, що де продається кавалок землі, то він не мине вже рук таких добродіїв, які за грішми не стоять і платять по 350 карб. за десятину, а за садибу той цілих 400 карб. І виходить так, що вони найбільше стоять на заваді бідним, яким де вже змагатися з багачем?! Що-ж бідних чекає?—Та те, мабуть, саме, що було і досі –скарбова хата, або кабала у такого кулака.

Де-ж їм буде краще?—і там і тут однакова доля. Земельна гарячка зробила ще от що.—Ті громади (деякі), які скілька літ уже як купили цілі панські маєтки, користуючись з того, що люде хоч по якій ціні, а купують землю, тепер стали перепродувати свою землю мало не вдвоє дорожче, ніж самі купували. Купували по 200 карб., а продають по 300—350 карб. І все купують люде багаті з достатками. А голота мусить загибати і в будуччині нічого кращого не бачить для себе, але все таки вірить,—вірить, що прийде та година, хоч і не скоро, коли ярмо життьової неправди буде скинуто з намуляної шиї і твердими руками вільного, визволеного народу буде розломане на тріски.

На прикінці,—хоч про те не раз уже писалося,—мушу додати, що бракує селу дешевого кредіту, який при оказії бідноті дуже став би в пригоді. Зараз-же „хазяї“ дуже-дуже тиснуть бідноту і такі луплять проценти, що од них пахне просто „уголовщиною“. Треба заводити позичкові товариства, та ба... інтелігентних робітників на селі немає та і працювати тепер на селі ой-ой як трудно...

Ів. Тутешній.

З газет та журналів.

*** Всі газети за останні дні пишуть про позичку грошей, яку уряд робить за границею. Одні міркують, як ця позичка невигодна для Россії, другі говорять про те, через що уряд так поспішався позичити грошей ще до думи; бо позичка річ дуже важна і її варт було б подати до обміркування думи. „Русскія Вѣдомости“ пишуть:

Позичку випускають пятипроцентними облігаціями (паперами) по курсу 88 за 100, але як зважити, що комісіонерам, як кажуть знающі люде, доведеться заплатити з того не менше 4 проц., а то може й 5 проц., то виходить, що за 100 достанеться нашій казні 83—84 карб. А це значить, що за позичку доведеться платити вже 6 проц. Як що приходиться платити за позичку на довгий строк такий високий процент, то видно хотять конче позичити грошей.

Сказавши, що гроші позичаються на дуже поганих для Россії умовах, газета вказує на те, що ті папери державних позичок, які були пороблені до того часу, а також папери приватних компаній повинні після нової позички сильно втратити в ціні.

Папер, який дає 5 проц. прибутку, випускається по 88 карб. замісць 100, а то може й дешевше, бо банки будуть ще де-що скидати покупцям з ціни, аби їх привабити; по чому ж як так буде продаватись рента, на яку дається всього 4 проц.? Як що добре обрахувати, то ренту треба продавати по 67 карб., і значить вона втратить на ціні карбованців 6 або 7. І таку втрату доведеться зазнати людям, що вже й без того багато втратили на тих паперах. Як що заставні листи земельних банків, продавались досі по 77—78 карб., то лехко може статись, що ціна на них впаде йще на кілька карбованців.

Нарешті „Русскія Вѣдомости“ кажуть,

що спадання ціни на всякі папери відчують всі—од капиталиста аж до чоловіка, що несе по кілька карбованців до щадничої каси і купує на тяжко зароблені гроші ренту або заставний лист“.

*** „Рѣчь“ викладає, що нахилило европейських — найперше французьких—капиталістів позичити грошей Россії під такий тяжкий для її фінансів і кредиту час.

„Матеріальний обрахунок, звичайно, найбільше нахилив до того. Грошам, які наскладали за границею, треба з чогось найти зиск. Банкирам треба віддати свої гроші в позичку, а тим часом доводиться ждати. Одразу вони чекали, заким минеться бешкет в Россії, по тому, щоб вспокоїлося в міжнародних справах (справа з Марокко, з якої могла вийти навіть війна). Тепер їм казали ждати аж до державної думи, од якої вони боялись нового бешкету. Натурально, що вони нарешті махнули рукою на той риск, який міг бути для їх грошей, і скористувалися хвилинами спокою, який наче б настав, для того, щоб зробить гешефт—корисний або й некорисний.

Було й ще багато чого такого, через що банкири нахилялись позичити грошей.

Довги, що були пороблені Россією на короткий строк, давно треба було чи заплатити, чи переписати на новий строк; старі видатки на війну і рахунки з Японією треба було якось полатати; нарешті, золото відпливало з Россії за границю і боялись, щоб Россії не прийшлося перейти на паперові гроші“.

*** Як не придумував хитро Булигін виборчу сістему, як не старався він, щоб не допустити в думу опозіційних послів, життя показало, що він помилився. Закон який найпевніще здавалося боронив теперішній уряд од всякого лівішого од Союза 17-го октября, оказався не гарним. Замісць того, щоб обороняти старий лад, він в руках опозіції, повернувся проти його.

„Виявилося, пише „Наша Жизнь“, що рощот зроблено було без хазяіна. Яка ни є пагана виборча сістема, а про те обурення всього руського народу проти хазяінування самодержавної бюрократії перемогло й його.

Ясно, що самодержавію немає поратунку,—це кажуть нам самі вибори, ті кого вибрано, од цього виводу не можна нікуди втекти. Цілком зрозуміло, що одчай панує в рядах оборонців старого ладу, і радість—поміж прихільниками нових порядків. Не дума, сама, своєю силою, знесе його,—проти думи є маніфест 20 февраля, який одібрав у думи всякі права; али вибори до думи зайвий раз показали, що самодержавію ні на кого обпертися більше.

Будучі члени думи повинні будуть це висловити і домагатися од уряду відчіту. Вони звичайно повинні насамперед домагатися, щоб скликано було нове вже повномочне зібрання на основі правильних прямих, вселюдних виборів; сама дума не має права вважати себе органом народньої волі; вона є тільки випадковим виразником народнього гніву. Справді вона обібрана не народом, а тільки невеликою його частиною. Поміж її членами ми не бачимо нікого з старих, випробованих борців за свободу, що жертвували для неї й життя, й щастя і волю.

Всі ці люде напевно б були поміж депутатами, коли б вибірав народ і вибірав би при умові повної волі“.

Та поки що ми маємо такі умови, які маємо; і теперішнім депутатам довелося взяти на себе тяжкі обов'язки здобути нові порядки. Як то вони з цим зправляться?

З россійського життя.

— **Заміри уряду проти думи.** „Наша Жизнь“ повідомляє, що уряд думає роспустити думу, як що тільки вона почне вимагати: 1) присяги Царя бути вірним конституції; 2) скасування закону про державні думу та раду, що вийшов 20 февраля, і заведення на місце його нового, що надавав-би думі більших прав; 3) одставки всіх міністрів. Уряд не хоче дозволити думі міркувати про такі важні для всієї держави питання, й думає завдати їй иншу роботу,—розробляти дрібні, другорядні проекти. Се видно з „Русскаго Государства“, в цій газеті надруковано роспис робот державної думи, в який заведено ось які питання: про статут паспортний, межовий, вотчинний, опекунський, про службу гражданську то-що. „Наша Жизнь“ додає, що вироблено вже скільки проектів законів про ці справи.

„Рѣчь“ пише, що надрукований в „Русскомъ Государствѣ“ роспис робот державної думи—тільки клаптик паперу, що написаний був кільки місяців тому і валявся на столі у прем'єр-міністра і лиш випадково попав в редакцію „Русск. Государства“; сим газета хоче сказати, що роспис—ні до чого непридатний, що дума повинна подбати про багато важних справ, а не про вотчинний, опекунський та инші устави.

— **Циркуляр про аргарні розрухи.** Міністр внутрішніх справ розіслав земським начальникам циркуляр, в якому велить записувати про всякі земельні розрухи та про спроби селян заволодіти поміщицькою землею. Записуючи про се, земські начальники повинні відзначати, скільки саме збитків потерпіли при таких пригодах поміщики. Вважаючи на ці записки, з казни видаватиметься запомога поміщикам. (К. З.).

— **Селянські розрухи.** В селі Тагині, орловського повіту, в маєтку графа Чернишова-Круглікова селяне спалили обору, накриття, де стояли пожарні машини, і хотіли підпалити клевер, що був в економії, але надоспіли стражники і не дали їм сього зробити. (Р. Т. А-ство).

— **Страйк робочих.** Робочі дротяного заводу Тільманса у Ковні (600 чоловіка) застрайкували через те, що хазяін не схотів прийняти знову на роботу робочих, випущених з тюрми. (Росс. Тел. А-ство).

— **Про голод.** „Вечернему Голосу“ пишуть з Саратова: з повітів повідомляють, що поліція закриває всі безплатні столові. Як хто пробує змагатись проти сього, того зараз же арештовують. Як будуть закриті всі столові, то люду нічого більш не зостанеться робити, як вмирати з голоду. (Веч. Гол.)

— **Випущено з тюрми.** Московський градоначальник випустив з тюрми 98 політичних в'язнів. (К. З.)

„Торгово-Промышленная Газета“ повідомляє, що на передодню Пасхи, по відомостям міністерства внутрішніх справ, випущено з тюрми 100 політичних в'язнів. Та ж газета додає, що департамент поліції звелів і далі випускати з тюрми особ, яких заарештовано „в порядкѣ охраны“, себ-то без суду.

— **Арештовано.** „Русскому Слову“ з Могильову пишуть: в ночі поліція накрила в синагозі людні зборя євреїв, арештувала 64 чоловіка, решта втекла. Серед арештованих є ранені.

— **В тюрмі.** Політичні в'язні в рогожському домі почали голодовку.

З Москви на сих днях буде вивезено в північні губернії кілька сот чоловіка, що сидять в Бутирській тюрмі. (К. З.)

— **Військовий стан** та стан побільшеної і надзвичайної охорони в 1905 та 1906 роках був аж по 80 губерніях (всіх губерній та областей в Россії 87). (Двадц. Вѣкъ)

— **Потайні горальні.** В борисівському повіті (минської губ.) багато людей потай курять горілку; до сього промислу пристало чимало й селян. В минулому місяці знайдено скілько горалень, на яких вироблялося багато горілки. (Р. Т. А—ство)

— **Сумна пригода.** На сибірській залізниці розбився салдатський поїзд. Вбито та ранено чоловіка із 100, та 25 коней. (Росс. Тел. А—ство)

— **Вбивство шпигів.** В Варшаві 6 апріля ввечері вбито двох шпигів. (К. З.)

— **Політика Дурново і вибори.** Дурново питав якось особ, що мають велику вагу, через що це праві партії побиті на виборах, а взяла гору партія ліва—конституційно-демократична. Особи відповіли на те, що всьому причина—власна його політика, та й утиск, якого він весь час уживав; кажуть, що ся відповідь зробила велике враження на Дурново. (XX вѣк).

— **Зменшення видатків.** „Бирж. Вѣд.“ повідомляють, що по росписам ріжних міністерств росходи зменшено на $3^1/_2$ милійони.

— **Куропаткин про війну.** „Бирж. Вѣд.“ повідомляють, що генерал Куропаткин написав книгу (в 4 томах) про війну. Книги сієї через сучасні умови „волі слова“ не можна надрукувати.

— **Дурново против амністії.** Є чутка, що Дурново написав записку, в якій доводить, що амністії не можна давати навіть після відкриття державної думи. Се тому, що утиск потрібний ще тепер, щоб зрештою втихомирити країну, та буде потрібний і далі, бо дума, зложена з членів партії народньої свободи, буде, на думку Дурново, підтримувати революцію і завважати урядові боротися з нею. Амністію, думає Дурново, можна буде дати тільки в осени, та й то тільки тоді, як зрештою заспокоїться держава. (Страна).

— **Тронна промова** (промова Царя до державної думи під час її відкриття) відбудеться в Зимньому дворці в Петербурзі. (Н. Ж.)

— **Про нову загряничну позичку.** Газети багато пишуть про нову закордонну позичку. „Торг. Газета“ каже, що ся позичка зроблена для того, щоб виплатити ті довги, які пороблені під час війни. Ся позичка буде виплачена в 50 років.

— В „Рѣчи“ петербургський відділ комітету партії народньої свободи повідомляє, що комітет ніяких постанов про позичку не робив і не доручав нікому в Парижу виступати проти неї. Це партія зробила тому, що по газетах перейшла звістка, ніби депутація од партії народньої свободи була чи мала бути, у французького міністра Клемансо і просила його старатися, щоб французи не позичали грошей россійському урядові.

З українського життя.

= **Нові газети.** В Збаражі (в Галичині) 28-го марта почала виходити соціально-демократична газета для робочих людей під заголовком „Червоний прапор“. Видає її д. Яцко Остапчук. „Подільський Голос“ пише про цю нову газету дуже прихильно.

В Петербурзі скоро почне виходити тижнева політична, економічна і літературна газета „Голос робітника“. Газета обіцяє „служити інтересам українських робітничих мас“. Ред.—Вид. П. Понятенко.

= **Промисловці-кипиталісти** в Одесі довідалися, що уряд (правительство) силкуючися позичити за кордоном (за границею) грошей, наважилося зробити таку річ: воно хоче широко пускати в Россію загряниші вироби (фабрикати). Промисловці дуже з того затурбувалися, бо коли закордонні вироби будуть вільно і без великих оплатків іти до Россії, то вони дешево продаватимуться,—тоді й тутешнім промисловцям теж доведеться спускати ціну на свої вироби. Одеські промисловці кажуть, що се наче б то занапастить россійське промисловство. Тепер про сю річ усе радяться техники й фабриканти по промислових центрах Україні та й усієї південної Россії. Є досить певна чутка, що про цю справу міркуватимуть на всероссійському з'їзді техників, що має оце відбутися. (Волынь).

= **Новий з'їзд земських і городських діячів.** З Катеринослава прийшла звістка, що катеринославському губерському земству і городській думі прислано запросини прислати своїх делегатів на новий з'їзд городських і земських діячів. Скликає цей з'їзд новгородська дума. Вона гадає, що городським і земськім діячам треба з'їхатися перш, ніж збереться державна дума і змовитися про те, що робити, щоб завести реформи на основі маніфесту 17-го октября. (Рѣчь).

= **Партійні суперечки.** У Полтаві 4-го апріля був передвиборчий збір. „Полтавщина“ ось що расказує про його. Були члени партій конституційно-демократичної і багато молодіжи, теж і жіноцтва.

Збори почав д. М. Сосновський програмовою промовою від конституційно-демократичної партії і росказав, як ся партія дивиться на ті справи, що тепер турбують усе громадянство.

Тоді д. Е. Сіяльський говорив про те, що треба дати волю жити національностям, і з-окрема про автономію України. Ся справа повинна була обговорюватися на сей день, та партійні суперечки зараз тому перешкодили.

Слідком за д. Сіяльським виступив од соціял-демократичної партії д. Неверов і зачав говорити зовсім про инше. Він критикував партію конституційно-демократичну, докоряючи їй, що вона не виявляє заздалегідь на якому становищу стане вона в державній думі: він вимагав, щоб партія сказала йому, як вона розуміє „справедливу оцінку землі“ і чи стоятиме вона за восьмигодинний робочий день.—Після цього виступили инші соціал-демократи, доводячи, що тільки самий пролетаріат чогось досяг у боротьбі з урядом і що добитися волі можна тільки залізом і кров'ю. Один з промовників (ораторів) договорився до того, що, каже, краще голосувати за „правопорядочників“ та їх проводити в думу, ніж за „кадетів“, бо „правопорядочники“ тільки прискорять революцію, а „кадети“ її на який час припинять.

Від конституційно - демократичної партії відповідало чимало промовників,

нападаючи на соціал-демократів. Докоряли, що с.-демократи не розуміють сьогочасних потреб, показували, що в Німеччині соціал-демократи не так роблять, як у Россії, а йдуть у парламент. Казали, що конституційно-демократична партія буде добиватися з усієї сили громадянських свобод, вселюдних виборів і т. и.

Публіка слухала і приплескувала і „кадетам“, і соціал-демократам. А справа з автономією Украіни так і спинилася, бо до неі байдуже і сим, і тим, або, може, й гірше, ніж байдуже...

= **Політичні невольники.** Адвокат Карякин приіхав до Новочеркаського обороняти Мазуренків і опинився сам у новочеркаській тюрмі. Недавно в його вмерла мати і він просив дозволити йому поховати іі. Д. Дурново дозволив йому і д. Карякин поіхав за для сього в Вороніж, а потім знову має вернутися до тюрми.

(От. Ж.).

У Харькові 24 марта робітники верталися зо сходин і біля Кириломефодіівського кладовища зостріли козаків. Козаки почали спершу розгонити робітників, а тоді заходилися стріляти на іх. Обороняючись, робітники одстрелювалися з револьверів. Багато поранено і деяких тяжко, а чоловіка з п'ятдесят робітників арештовано.

(Вол.).

У Чернігівщині у с. Старій Рудні, городянського повіту 20-го марта поліція арештувала 22 селянини, щоб вислати іх (про це є й приговор громадський) за те, що вони були причетні до земельних бунтацій. Випроважати арештованих зібралось мало не все село. Було багато плачу й голосіння, плакали всі, навіть поліція... Он парубок молодий виймає з кишені хусточку, дівочими руками вишивану, і роздирає іі, кажучи: „Прощавай, мила, не згадуй лихом, розривається з тобою любов наша, як ся хустина“, і на слова його чути ридання з юрби. Он бабуся випровожає свого чоловіка, діда років 65, з великою сивою бородою; вона голосить, а він дивиться на жінку, на небо і котються сльози по старому обличчу... Вийшли з села засланці, співаючи пісню: „Ой ти доле моя, гірка доле!..“ та й пішли в заслання далеко від рідного краю...

(Десна).

Де-що про медицину на Волині.

Серед багатьох недогод, що стоять на перешкоді роботі сільського фершала на Волині найбільші—це брак лікарств для фершалських амбулаторій та кватири для фершалів.

Лікарств висилають раз в рік усього лиш на 40 карбов., рахуючи вже й пересилку та посуду. Легко зміркувать, які то лікарства й скільки іх можна купити на ці гроші, легко догадатись також, як можна лічити тими лікарствами цілісенький рік 12—20 тисяч людей, що припадають на фершалський участок. Перших дві-три неділі по присилці лікарств можна так-сяк завдовольняти потребу в ліках, але далі, з кожним днем, аптика все меншає і нарешті через який небудь місяць, в ній зостається лиш кілька порожніх пляшечок. А число слабих тим часом більшає: тифус, дифтерит, шкарлятина та инші хвороби ширяться по селах та хуторах; ніхто слабостям не запобігає, а вони мають добрий грунт через бідолашне життя наших селян, селян що живуть по тісних хатах, погано харчуються, тяжко працюють.

Й трохи не дивно, коли темний наш мужик, не можучи розчовпати собі, „як це так може бути, щоб казьонної (а тепер земської) аптики не вистарчало“—лає й винуватить фершала, коли той йому каже, що лікарства нема. Добре, коли є де близько аптика, в котрій хоч за гроші можна достати лікарство; але де іі нема, а больниця далеко (коли ще в ній що небудь є), або слабий не має за що купить лікарства, там фершалові тай пацієнтові не раз буває дуже скрутно, і це трапляється на рік не одну сотню разів. Скільки гірких хвилин, незаслужених докорів та зневажливих слів приходиться перетерпіти бідному працьовникові-фершалові за чужі гріхи та недбальство!.. Взяти хоч би такий приклад: привозять дитину слабу на круп; душиться бідне—синіють губи, твар... перелякані батьки ждуть од фершала хуткоі лікарськоі ради, на нього іх надія, до нього серед ночі, за 15 верств, по тряскій дорозі везли вони свою дитину, а фершал, замісць запомоги, радить ім іхати за 20—30 в. до лікаря. „На чортового батька ви тут сидите, коли не можете нічого порадити?“—питають фершала... правда де є спромога купити проти-дифтерійну сироватку, там фершали, не чекаючи на „козьонні“ струменти для впускання сироватки, держать свої, але то, як я уже казав, можливе не скрізь та й не кожен спроможеться купити такий дорогий лік.

Так само і з струментами, котрими приходиться орудувати фершалові: якийсь старий, ні до чого нездатний, хлам й нема нічого, що потрібне. Коли ще до сього додати й те, що для амбулаторій не наймають особливих помешканів, що іх містять в тісних фершалських кухнях, по волосних зборнях, де нема ні необхідноі меблі, ні умивальні та мідниці і посуди для лікарств, то зрозумієте, для чого наш народ, не вважаючи на довге істнування сільськоі медицини, якось скоса поглядає на лікарів та фершалів й для чого досі, поруч з лікаром та фершалом, сидить у селі кілька баб-ворожок та костоправи.

В році 1899 якось була блиснула надія на луччу будучність для лікарськоі запомоги у селі в наших південно-західніх губерніях (київській, волинській і подольській), але на жаль надія та не справдилась і, як бідував наш мужик без справжньоі поради до 1899 року, так бідує він без неі й досі. Це-ж було от-як. Того року губерськими лікарськими управами південно-західних губерній було послано в міністерство внутрішніх справ прохання: побільшити число лікарів, фершалів та больниць; просили поставити на 3—4 волости одного лікаря і больницю, а на кожну волость—фершала; але не так воно склалось як ждалось: державна рада знайшла, що досить буде 55 лікарів на губернію, замісць 80 чи 90, як було в проекті управ, і 91 фершала замісць 200 з лишком. Таким робом, побільшивши число лікарів на 31, державна рада не тілько не збільшила штата фершалів, а навпаки, зменшила його з 188 (як було до реформи) до 91, через що з нашою медициною сталось щось подібне до „Тришкиного каптана“. Роскидані на просторі 63176 кв. верст, участки стали ще більш великими; людям стало ще трудніше достатись до лікаря чи фершала.

В де-яких місцевостях, де селяне були багачі, волості почали відкривати фершалські пункти на свій кошт, але то все було, що крапля в морі, і найбільш, як я уже згадував, народ оставався й зостається в руках знахарів та ворожок.

Нарешті хочу доторкнутись ще одного питання, котре має не малу вагу для сільського фершала. Це питання-про фершалські квартири. Окрім фершалів, що живуть при больницях й мають хоч які небудь земські квартири, більшість пунктових фершалів повинні наймати помешкання не тільки для себе, але й для аптики та амбулаторії, на своі власні гроші, що для них дуже важко, особливо при теперішній дорожнечі на кватири та топливо. Треба пам'ятати також й те, що не в кожнім селі знайдеться годяща до того хата, та й не кожний хазяін, особливо семейний, позволить завести в його домі амбулаторію.

Здавалось, що з переходом сільськоі медицини в руки земства згадають нарешті хоч про найважніші хиби в цім ділі, а тим часом, за два роки (без чогось) свого істнування земство не поправило ні в чому цього діла.

Панас Перебендя.

Дайте нам просвіту!

Останніми часами на сторінках украінських газет чимало говорено було й говориться про те, що треба підняти світогляд й культуру селянина, але-ж на ділі поки що нічого не зроблено. В одній тільки Одесі заснувалася украінська спілка „Просвіта“. Тим часом тепер особливо треба дбати про освіту, бо темні сили всіми засобами не пускають проміня світу на село. Робляться накази видбірати книжечки видавництва: „Донская Рѣчь“ „Молота“ та инших, не допускають гарних газет тоді як усякі „правдиві слова“ і ім подібні розсилаються по селах за дарма мало не пудами; урядові інституції робляться агентами й пропонують виписувати реакційні часописи, напр. „Кіевлянинъ“. Не лишився позаду в цім напрямку і „кіевскій комитетъ попечительства о народной трезвости“, який крім „отрезвленія“ селянських душ і голов чаєм, захожується „отрезвлять“ народ ще й духовною стравою. Він склав і список, чи як говорять по-панському—„меню“ сеі страви. В місяці феврале комітет розіслав предсідателям комісій при чайних київського повіту циркуляр, зміст якого цілком подаємо в перекладі. „Циркулярно. Предсідателю №№ комісії по догляду за народньою чайною з читальнею, добродієві №№ февраля 24 дня 1906 р. № 13... Повітовому комітету стало відомо, що в декотрих чайних Київського повіту одержуються не дозволені за для народніх книгозбіреньчитальнь часописи, як-то: „Хлібороб“ „Громадська Думка“ та инші, а через те покірно прошу Вас, шановний добродію, мати пильний догляд за тим, щоб названі часописи не передплачувались і не дозволялись для читання в №... народній чайні й книгозбірні-читальні, бо на Вашому обов'язкові й одвічальності лежить догляд за виконанням визначених наказів закону. Із місцевих газет допущені в народні книгозбірні - читальні: „Кіевлянинъ“ „Правдивое Слово“, а з столичніх „Русское чтеніе“ „Свѣтъ“ „Паломникъ“ „Родина“ „Нива“ „Русское Государство“ „Бесѣда“ і „Россія“ підписали: предсідатель, предводитель дворянства Г. Вишневський. Ділопроизводитель Ів. Каминський“. Комітет не мав права сього робити, бо тепер по читальнях вільно держати всі газети та книжки, що виходять у Россії. А тим часом комітет росплодив на Украіні чимало „народніх“ читалень, по яких немає ничого народнього і забороняє в іх не то передплачувати, а читати щиро—народні часописи й книжки і взагалі все поступове. Чи можна-ж лічити таку інституцію за просвітню? Чи можна чекати користи од такоі просвіти? Се гальмо до освіти, се глум над національностю украінського люду, якому відібрана змога читати рідне слово. Чому навчить народ те „меню“, яке склав київський комітет? Час сказати таким діячам: „ідіть від нас!“ Досить нам, украінцям, заглядать в чужі руки і чекати покиль нам дадуть щось з ласки. Промінь волі блиснув і незабаром він розілье своє тепло по всій Украіні, і через те треба негайно самим взятись до просвітньоі праці. Першим ділом повинно заснувати у Київі спілку „Просвіта“, а по селах братства на зразок галицьких „січей“, які повинні відповідати в селі духовним, моральнім і сільсько-господарським потребам народу. Звичайне за се повинна взятися вся украінська інтелігенція як міська так і сільська, особливо-ж та іі частина, що до сього часу дивилась і дивиться на рух украінського відродження поуз пальці, обмежуючись тим, що „балакає“ по украінські, або носить стьонжки. Сього мало. Треба робити! Прокиньтеся-ж брати--інтелігенти, подайте руку помочі брату—селянину. Перед вами роскинулася непочата нива. Ми зостались в хвості инших націй і нам треба іх доганяти. До праці-ж!..

Селянин.

Кооперативний завод сільських машин і сталевих виробів в Одесі.

Зараз в Одесі організується дуже цікаве товариство, яке зветься: „Первая артель для производства сельскохозяйственныхъ машинъ и орудій и сталелитейныхъ издѣлій“. Оце перед святками затвержено й статут цеі артілі (спілки). Артіль складається для початку діла з 1000 чоловік і кожний артільщик повинен внести в касу артілі вступних 1 карб., а паєвих 50 карб. Можна вносить і більш одного пая, при чім на лишні вклади буде йти процент (до 8 проц.), а всей чистий прибуток (дивідент) буде ділиться тільки на основні паі (по числу робочих рук). Всі потрібні сили (інженери, химики, механики, бухгалтери) повинні буть спільщиками. Опріч дійсних членів есть іще „соревнователі“, які вносять паі, бу уть мати на іх процент і відому опусту з виробів артілі. Артіль купує тут великий сталелитейний завод Яловикова, який зараз стоіть без роботи, і продається дуже дешево, всього за 250.000 карб. з розстрочкою платіжів (він стоів тисяч 600). Завод гарно обставлений і може дать притулок для роботи до 3.000 чоловіка. На ремонт заводу і приспосібку його до потреб артілі потрібно всього тисяч 20. Зараз в артілі записано уже до 800 душ. Але запис буде прийматься і звиш тисячи. Як тільки збереться 1000 душ і будуть зібрані потрібні гроші (тисяч 100—150), артіль приступа до роботи.

Всі попередні росчоти показують, що діла артілі повинні дати спільщикам велику користь, так що вони зможуть заробляти мабуть удвоє проти того, що зараз заробляють по заводах. Опріч того будуть самі собі хазяіни і, значить, не залежатимуть од ласки фабриканта. Ідея, яка положена в основу артілі дуже привабна, і справді, коли вона справдиться, це буде гарний зразок для проби розв'язання робочого питання. Коли тільки артіль збере досить грошей, щоб купити цей завод і міцно осістись, тобто продержаться кільки місяців (3—6), поки наробить своіх виробів і пустить іх на базарь, то далі діло його повинно бути міцним, і швидко ширитись.

Але опріч грошей артілі потрібні також і енергічні інтелігентні сили. Правда, поки такі сили в ній есть; багато людей з вищою освітою і практичним знанням пристають до до неі, дадуть ій повноправний напрямок. Та потрібне було б, щоб приставали до неі молоді сили, що кончають вищі техничні школи, легче пішли б працювати в рівень з робочими, не вимагаючи собі... великих окладів.

Потрібні робочі сили, потрібні й кошти. Хто має змогу допомогти в цьому ділі тим чи иншим, треба щоб допоміг, щоб діло це, ця спроба, удалися як найкраще і як найширше. Особливо зараз потрібні кошти. Внесені паі членів-соревнователів опріч всього, принесли б хазяінові і добрий зиск.

Хто б захотів більших подробиць, може звернутись в контору артілі: Одеса, Польська 13. І. Л.

За кордоном.

Англія.

Переміни в школах. Головною одміною в шкільній справі буде виклад віри. Після урядового проекту наука віри стане необов'язковою в школах, заснованих на громадські гроші. Але в Англії є зверх 14 тисяч шкіл приватних, де істнує обов'язковий виклад віри. Новий закон вимагає, щоб од 1-го січня 1908 всі ці школи або одмовились од грошей, які отримують од уряду чи громад, або зупинили виклад віри. Цей виклад начальники шкіл можуть зоставити в школах лишень на таких умовах: 1) коли на се пристане не менше як три чверті батьків учнів; 2) коли на виклад буде присвячено не більше як дві години на тиждень, 3) коли учителі школи не будуть примушені брати на себе обов'язково науку віри, та 4) коли на це діло знайдуться приватні гроші. Робітничі заступники домагаються, щоб виклад віри зовсім викинуто з програми шкіл, та ця наука викладалася б приватним способом.

Германія.

В Німеччині досі, окрім загально-німецькоі робітничоі соціал-демократичноі партіі, істнувала також незалежна польська соціалістична партія. Вона постала на землях щиро-польських, що було відійшли до Німеччини після поділу Польщі, як наприклад Велике князівство Познанське, або одпали од Польщі вже дуже давно, як от Шльонськ.

Істнування двох окремих робітничих організацій в Германії було дуже некорисною річчю, особливо для польських робітників, які з цього приводу мусіли покладатись тільки на самих себе і не одержували грошевих запомог од заможноі німецькоі соціал-демократичноі партіі. Тепер наспіли звістки, що ці дві організації з'єдналися. Польська соціалістична партія матиме у себе в краю окремий заряд, але в більш важних справах підлягатиме німецькій соціал-демократичній партіі. Одначе польській партіі залишені досить великі права. Так, поляки сами будуть призначати кандидатів на заступників до німецькоі народньоіради і тільки посилатимуть свій список послів до загально-німецького соціал-демократичного заряду, щоб була змога порозумітися, та щоб не виникнуло ніяких суперечок.

Б. Я.

У Київі.

З життя в тюрмі. На днях в Лук'янівській тюрмі чуть не трапилась лиха подія. Політичні в'язні, що були на прогулці, почали гуляти в мяча, маючи на се дозвіл від помішника начальника тюрми Ботвиновського. Ся гра в мяча не сподобалась, бувшому тоді на варті при політичних, жандару, що прибув з Москви і хотів тут завести своі порядки. Жандар почав кричати політичним, щоб вони кинули гру і віддали йому мяча, а то він найде инший суд. Через деякий час жандар білий мов крейда прийшов з револьвером в руці і загрожуючи смертю тому, хто держатиме мяча, сказав: „все ровно мені за се нічого не буде“ і хотів вистрелити, але політичні вирвали з його рук револьвера і про його вчинок сповістили жандарське управлення.

Збори фельдшерів. Сьогодні, у $7^1/_2$ год. вечора, в Олександровській городській лікарні відбудуться десяти річні загальні збори київського товариства взаємноі запомоги фельдшерів і фельдшериць. Збори повинні вислухати справоздання за минулий рік і ствердити справоздання на 1906 р., а також вибрати: голову, казначея, секретаря і членів до ради і у ревизійну комисію.

Збори виборних. Сьогодні у $7^1/_2$ годин вечора, у народній авдіторіі на Бульварно-Кудрявській вулиці будуть збори виборних городського і краєвого комітету партіі „народньоі свободи“ разом з виборними г. Київа і заступниками національних організацій. Збори присвячено тому, щоб вибрати одного кандидата од г. Київа в члени державноі думи.

Продаж дворянських маєтків. 4 і 6 мая київський відділ дворянського земельного банку буде продавати 44 маєтки в київській губ. (33 маєтки належать дворянам). Буде продаватись великий маєток графа Н. П. Ігнатьєва і 4 маєтки графині Є. Л. Ігнатьєвоі.

Чергові збори городської думи. 13 апріля відбудуться чергові апрільські збори гласних київськоі городськоі думи.

Ранено салдата. На кріпосних валах на Печерську два невідомих парубки поранили ножем в ліву руку вартового салдата Кирила Хавуду за те, що він не пускав іх пройти на другий бік кріпосних валів.

Переломила руку. 6 апріля з 3 поверху будинку № 30 на Великій Житомирській вул. з необережности впала на вулицю крест. Гапка Барабашиха. Викликано лікаря „Скорої помочі“, який найшов, що Барабашиха переломила праву руку і звихнула ліву ногу. Барабашиху „Скора поміч“ одвезла до Олександровськоі лікарні.

Пожежа. 5 апріля, у 10 год. вечора на Байковій горі загорівся будинок крест. Хоми Коваля. Згорів дах будинку і сіни. Заявлено убитку на 200 карб.

Вибори.

Козелецький повіт (Од нашого кореспо.). З 1 по 15 березоля по козелецькому повіту відбувалися вибори од дрібних земельних власників. Складались виборчі участки з 2—3 волостей. Спочатку вибори були в чемерському волосному правленіі (в Чемері живе виконуючий обов'язки повітового предводителя дворянства п. Кринський). В цьому участку вибрано 30 уповажнених, т. є. стільки, скільки було треба по числу землі тих, що прибули на вибори. В инших 8 південних волостях повіту вибрано теж не більше 30,—середнім на ці волости припало по 3 уповажнених, а треба було б вибрать по де-яких участках по скілька десятків уповажнених.

На виборах селяне добивались, щоб вибрати сповна, але голова заявляв, що довше 12 години ночи по закону він не має права робить виборів, хоч би не було вибрано й 1 чоловіка.

Зразу в цій нерівномірності виборів по повіту нічого поганого не бачили, але тепер, коли вже пройшли і вибори виборних на повітовому з'їзді в губернське зібрання, то несправедливість виявилась.

Вибори ці були 18 березоля. На вибори з'їхалось 82 чоловіки, з іх було 22 великих власників, а 60 уповажнених од селян (у тім числі й два попи). Вибори провадились так: в 12 годині дня оповіщено, що вибори одкрито, і за 1 годину вибрано 2 чоловіки, а 1 виборного вибирали до 12 години ночи, т. є. майже пів суток. Вибраними оказались всі з чемерського участку: виконуючий обов'язки повітового маршалка п. Кринський, дячок Трухан і казенний шинкарь Циба. Балотировалось більше 50 чоловіків, в числі забалотированих усі селяне південних волостей, два попи, відомий п. Красовський, видавець газети „Новий Путь“, і п. Шрамченко, совітник губ. правленія.

На виборах брав участь, і дуже агітував чемерський вол. старшина Прокопенко. Його ще 12 березоля вибрано виборним в губ. зібрання уповажненими волостей.

Горожане Козельця вибрали од себе виборними—в губернію багатого еврея адвоката Арона Марголіна й лікаря Михайла Левитського.

Уповажнені од волостей вибрали виборних в губернію: козелецького старшину Литошенка, чемерського старшину Прокопенка, козака м. Кобитчи Гусака і казенного шинкаря с. Вороньків Висовня. На цих виборах верх узяла партія дукачів і волосних, а од бідних селян усіх розумних людей забалотировано.

С. Прохорівка, золотон. повіту. (Од нашого кор.) 12 марця у нас був волосний сход з приводу виборів до державноі думи. На уповажнені вибрали поступових селян, які були не до вподоби волосному начальству. Щоб як небудь скасувати ціх уповажнених волосне начальство під час виборів не попередило, що треба вибірати балотировкою. А після виборів не гаючись, волосний писарь зробив протокола й написав, що вибори, зроблено не по закону, та й вибрано людей не певних—революціонерів. Губернатор назначив нові вибори, які відбулися 29 марця. На ціх виборах знов, уже балотировкою, було визначено уповажненими тих же, щой й перше. Тільки душ п'ять хотіли вибрать волосного писаря. Мабуть іх добре намогоричив писарь, бо казали селяне, що він іздив по селах і казав: „Вибірайте мене у думу, я за вас одстою скрізь!“ Не вважаючи на це, писарь провалився з гуком, як той берег, підмитий водою, в річку. Потішаючи себе, він тільки каже, що всіх уповажнених заарештують у Золотоноші, і лякає, що скоро викличе драгунів, щоб позаарештовували деяких непевних, на його думку людей.

Каддніпрянець.

Житомір. Вибори од виборців городян житомірського повіту скасовані, і нові вибори призначені на 9 апріля. Повісток виборцям не розсилають, і ім самим доводиться ходити за ними в управу, і там простоювати по цілим годинам, дожидаючи своєі черги. Черга-ж надходить не скоро, бо повістки видає тільки один управський служащий. Вибори дуже цікавлять усіх городян. Сподіваються, що на сей раз гору візьмуть християне.

Євреї дуже обурені утиском проти них, бо справедливо думають, що вибори скасовані тільки через те, що на них взяли гору еврейські кандидати. Обурені євреї й тим, що одного з вибраних кандидатів виборча комісія виключила із списку через те, ніби то він не має права на участь в виборах. (К. З.).

✕ **М. Казатин.** З'їзд виборців городян обібрав на виборні Гертенгорна та Грінберга—обидва члени партії народньої свободи (конституційно-демократичної). (К. З.).

✕ **Корсунь.** На з'їзді виборців городян забалотіровано монархистів. Багато голосів получив інженер Каплан (безпартійний), але виборча комісія признала незаконними подані за нього записки. Тепер подається касація (заява на скасування виборів).

✕ **Умань.** На виборах взяли гору кандидати з партії народньої свободи —7 чоловіка. Двох із цих виборних кілька днів тому заарештовано.

✕ **Полтава.** По повітах одбулися вибори од земельних власників. Великоземельних власників здебільшого забалотіровано, найчастіш вибирають козаків та селян. Всі вибрані—поступові, є меж них члени партії народньої свободи. (К. З.).

✕ **Черкаси.** Одбувся з'їзд волосних уповажнених. З 44 уповажнених приїхало 34. Обібрано 6 виборних, всі скінчили сільську школу, всі безземельні і не належать ні до якої партії. (К. З.).

✕ **Липовець.** На з'їзді уповажнених од волостей обібрано п'ятьох виборних—всі безпартійні. (К. З.).

✕ **Бердичів.** На з'їзді виборців—городян вибрано на виборних в губернію кандидатів, що стоять близько до партії народньої свободи. (О. Ж.).

✕ **Полтавщина.** (Од наш. кореспон.). Виборними од полтавського повіту вибрано козаків і крестян: Кухаря, Трирога, Дзюбу, Антонця, Мудрака, Сердюка і Лифаря.

Кухарь—це відомий промовник (оратор); він на аграрному з'їзді обставав за автономію України і за її національні права. З останніх більшість—ліві.

Забалотировано предсідателя повітової земської управи д. Ганька, колишнього члена губернської земської управи д. Головню і адвоката д. Семенченка.

Запасним виборним вибрано священика Басовича—він учився в університеті.

✕ **Петербург.** З'їзд уповажнених від робітників, що мусить вибрати 15 виборних, назначив 60 кандидатів. Вибрано 2 чоловік (крайні праві). На виборах було 150 душ уповажнених.

Сполучені збори виборних Петербурга і городського комітету конст.-демократичної партії, під проводом Мілюкова одностайне постановили подавати голоса за намічених раніш кандидатів партії, за яких подано найбільше голосів, а саме: Набокова, Кареєва, Петражицького, Кедрина, Петрункевича і Вінавера. З 160 виборців Петербургу голосувало 139 душ. (Тел. А—ство).

✕ **Вибори.** Городськими виборцями вибрано конст.-демократів в Єлисаветі, Мозирі, Минську, Умані, Люблині і Новогрудку.

✕ **Кишенев.** Членом державної думи вибрано селянина Хведора Панасовича Сеффера з Болграду (конст.-демократ).

Телеграми.

С.-П. Т. А.

8-го апріля.

ЯРОСЛАВЛЬ, 6 апріля. В селі Козьмодем'янську згоріло 50 хат і 71 хлівів, комор, і такого иншого. Згоріло трохи скотини і двоє людей.

ПЕТЕРБУРГ, 6 апріля. Редакторів „Двадцатого Вѣка" Долгова і „Нашей Жизни"—Водовозова позивають за цілий ряд статей.

Окружний суд не згодивсь на прохання головного управлення по ділах друку позивати редактора журналу: „Маски", і постановив зняти арешт.

ПАВЛОГРАД, 6 апріля. Тут боялись, що селяне почнуть свавільно орати панську землю. Настрій в селян мирний. Випущено з тюрми кілько селян, арештованих за участь в земельних розрухах.

БІРЮЧ, 6 апріля. Випущено з тюрми 12 селян, арештованих за розрухи, що були в осени.

ХАРЬКІВ, 6 апріля. З'їзд горнопромисловців почав знову свої заняття, перервані в кінці марта. На з'їзді 60 членів. З'їзд щиро привітав голову ради Авдекова, якого вибрано до державної ради.

ТИФЛІС, 6 апріля. В середині города коло дворця намістника розірвалась бомба і наробила великого переполоху.

ПЕТЕРБУРГ, 6 апріля. З'їзд виборних від дворян послав Цареві телеграму, в якій висловлює свої вірнопідданчі почуття і заявляє, що вибранці російського дворянства свою роботу вважають не правом, а обов'язком, обов'язком берегти не тільки свої, але й загально-державні інтереси. На засіданні виборних від дворян вибрано секретарями з'їзду барона Корфа і Нейгардта. Постановлено, що треба прохати щоб дворянству Остзейського краю, Области війська Донського і Кавказу дозволено було вибрати окремих заступників. Заступники від дворян говорили, що приватна власність, на принціпі монархичної власти і неподільности Россії, мусить бути незаймана; говорили, що члени державної ради, вибрані від дворян, заступають не вузько класові, а загально державні інтереси. 7 апріля мають назначити кандидатів в члени державної ради.

Загально-дворянська організація Червоного Хреста постановила дозволити окремим дворянським громадам позабирати назад свої гроші і повернути їх на що вгодно.

Гроші, яких дворяне не схочуть забрати, повернуть на загально-державний фонд при московському депутатському зібранню на запомогу під час нової війни, як би вона була.

ВОЛОДИМИР-ГУБЕРНСЬКИЙ, 6 апріля. Випущено з тюрми коло 100 душ політичних арештантів.

КАТЕРИНОСЛАВ, 6 апріля. Випущено з тюрем коло 219 політичних арештантів.

ВАРШАВА, 6 апріля. Сьогодня на Лудській вулиці убито агента „сискного отділення", другого агента ранено. Злочинці втекли.

На Вороній вулиці в домі, де жили робітники, розірвалась в порожній хаті бомба. З людей шкоди нікому не сталось.

Начальник краю дозволив від завтрього продавати на вулицях на роздріб газети.

ЛІБАВА, 6 апріля. Пропали списки виборців, роблять нові списки.

МИТАВА, 6 апріля. Втік убийця графа Ламздорфа, якого недавно були вловили.

МИКОЛАЇВ, 6 апріля. Випущено з тюрми головного доктора городської больниці Смирнова, доктора Кенігсберга, казенного рабина Виленського і адвоката Калашникова, яких хотіли були вислати в Якутку. Генерал-губернатор все таки висилає їх з градоначальства на ввесь час військового стану.

ПЕТЕРБУРГ, 6 апріля. Виявилось, що партія „Народньої Свободи" не змінила своєї постанови зняти певні питання в державній думі. Насамперед партія поставить питання про рівноправність евреїв, про дозвіл селитись їм скрізь по Россії і купувати скрізь ріжні маєтки і землю.

НИЖНІЙ-НОВГОРОД, 6 апріля. Губернатор випустив 25 чоловіка політичних з городських і повітових тюрем.

МОСКВА, 6 апріля. Лікарь Лебедев вирізував міщанці Сафоновій гульки в горлі. Сафонова під ножем вмерла. Лікарь зтурбований цим, заподіяв собі смерть, випивши опію.

Відкрився з'їзд всенароднього „союза русскихъ людей" і однодумних з ним партій. Предсідателює князь Щербатов.

Центральний комітет конст.-демократичної партії запропоновує, з'їздові, що має відбутися у Петербурзі 21 квітня—проект нового виборчого закону,—в котрім говориться про поділ на виборчі округи, про тактику членів партії в государственній думі, про взаконення партії, а також про те, які відносини повинні встановитися поміж центральними виборчими органами партії і її парламентськими групами.

Загряничні телеграми.

ОКЛЕНД (Каліфорнія), 6 апріля. Пожежа в Сан-Франціско не вгаває і ніяк не можна його припинити. Всьому городові загрожує загибель. Всі казенні будинки зруйновано. Коло 300.000 народу зостається без притулку. Наближається голод. Уряд наказав чиновникам закупити в Портланді і Сіті продукти і яко мога скоріше на п'яти таможенних катерах (пароходах) одправляти до Сан-Франціско.

ПАРИЖ, 6 апріля. Учений Кюрі, що перший знайшов спосіб добувати метал радій, помер. Його роздушено на вулиці возом.

Страйк почтальонів, що розносять газети та журнали, спинився.

НЬЮ-ІОРК, 6 апріля. В Сан-франціску трясласъ земля. Кажуть, що два пароходи, що стояли на якорі в затоці Сан-франціско, потонули. Зруйновано цілком і почасти коло 5000 будинків, загинуло багато людей. На Єддістріті величезний будинок завалився і завалив сусідній будинок, в якому було коло 200 душ людей; усі загинули. Згорів увесь торговий і де-які инші квартали. В Окленді завалились і погоріли усі найголовніші будинки; загинуло тут 5 чоловік. В Салінесі, за 100 миль від Сан-франціска на південь, теж зруйновано чимало будинків. Скрізь в Сполучених Державах збирають гроші для тих, що розорились через трус. Уряд видає людям їжу й намети. Шкоди трус наробив, що найменче, на 100 милійонів доларів (коло 200 милійонів карбов.).

ХРИСТІАНІЯ, 6 апріля. Відома письменниця Берта Зутнер прочитала в присутності короля і членів уряду стротинга і дипломатичного корпусу справоздання про розвиток рухуза те, щоб держави не воювались одна з одною; за це справоздання назначено премію Нобеля. Справоздання принято дуже прихильно.

Дописи.

С. Оленівка (васильківськ. повіту). Два роки вже, як д. Ханенко в с. Оленівці, васильківського повіту, київської губ., одкрив школу для дорослої селянської молодіжі. Загально-просвітний курс цієї школи не підведений ні до якої програми сільських шкіл, а проходиться ширше ніж навіть в двох-класових. Крім того заведена там і спеціальна наука ремества. Дівчата тчуть і вчаться, двух-річний курс, а хлопці столярують, трьох-річний курс. Всі учні живуть на всьому готовому, навіть і одежа шкільна, котра вся чисто українська. Тепер у школі 12 дівчат і 12 хлопців, можна й ще поступати. Хлопці й дівчата учаться вкупі і учительки не нахваляться товариськими відносинами меж ними і не примічають нічого поганого, дарма що всі вони дорослі. От, село буде зразком усім отим замкненим великопанським школам, що будують муровану стіну між хлопцями й дівчатами.

6 квітня уся ця школа прибула до Київа з одною вчителькою на екскурсію. Більше всього їх приваблює українська кустарна вистава; будуть у театрі, в музеях. Добрий напрям школи видно з усього, найбільше-ж помітно усе щиро українське. Екскурсанти цілу дорогу по залізниці до Київа співали все українські пісні, досить добре виконуючи не то що народні з голосу, а й штучно уложені Лисенковські. Видно, що коло сього хору походила дотепна рука. В вагон, де їхали екскурсанти публіки набилося недотовпу, всяке слухало з задоволенням, були й оплески.

Треба отакі екскурсії робити й усяким иншим школам. Оскільки се корисно—всяке знає.

Грудочка.

С. Колодисте (звенигородського повіту). Кожен рік весною пани сіють буряки, а наші діти ходять на зарібки збірати кузку, що з'їдає молоде листячко буряків. Оце загадає пан уранці по 10 коп. дітям від 6 до 10 років, а заплатить їм увечері тілько по 7 з половиною. Та й приймають на роботу тільки тих дітей, що ходять на кузку і в неділю, а тих, що не хотять робити в неділю та в празники, не приймають на рядки. Бідні дітки цілий день ходять зігнувшись, руками пограбують землю, щоб найти ту капосну кузку; тільки котра дитина стала, щоб розігнути спину, пригінчий його палицею. Захочеться їсти дітям, просять, просять вони свого начальника, щоб дозволив попоїсти та оддихати, і ніяк не випросять.

Отак працює бідна дітвора цілісенький день. Ідуть до дому, ніг не чуючи; малі діти вночі часом заблудяться та й в чуже село заходять, а батьки місця собі не знайдуть, розшукуючи їх...

А все то злидні роблять. Хто б його посилав малу дитину на роботу, коли б не так треба було грошей?..

Тепер діти чують балачки між селянами про державну думу і питаються батьків: „коли, тату, буде тая Дума?"

— „На що тобі?"— одмовляєш.

І чуєш одповідь на питання: „кажуть люде, що, як буде дума, то нам буде краще: ми не будемо вже на кузку ходить".

І смішно й боляче слухати такі розмови дітей.

Якось зовсім мимоволі і в самого десь з глибини душі виринає важке питання: „Чи швидко ж вже буде та дума? Чи справдить же то вона наші надії? Чи лехче ж то нам стане жити з нею, ніж жилося досі?.." І на всі оці пекучі питання нема тай нема одповіді, а в серце закрадається важке зневірря...

Театр, вистави, забавки.

8-го Квітня.

Театр городський: Опера—„Жизнь за Царя" муз. Глинки.

— **„Соловцов":** Драма. „Обрученіе"—Пшебишевського.

— **„Грамотности"** Драма. Вдень: „На пути в Сіон" Ш. Аш. Ввечері: „Два подростка"—П'єра-де Курсель.

— **Лук'янівський** Українська драма: „Борці за мрії"—Тогобочнього.

— **„Бергоньє":** Оперетка „Под звуки Шопена"—фарс.

Купецьке Зібрання Літературно-вокальномузикальний вечір з танцями—на користь учениць жіночої прогімназії п. Л. Є. Братковой.

Городський музей Етнографічна вистава, кобзарь М Кравченко.

БІРЖА.

Петербурська біржа, 6 квітня, 1906 р.

4%	Державна рента	74 3/4
4 1/2	Заставні листи Київ. земельн. банку	74
5%	Внутрішн. з виграш. позичка перш. р. 1864	367
5%	Внутріши. з виграш. позичка друг. р. 1866	281 1/2
5%	Застав. з виграш. Держав. Дворян. земельн. банку	247 1/2
Акції	Петербурськ. міжнарод. Ком. банку	430
„	Петербур. учетн. та позичк. банку	422
„	Росс. для заграниц. торг. бан.	358
„	Т-ва зал. стал. та метал. зав. „Сормово"	208
„	Брянськ. рельсов. метал. зав.	179
„	Путилівського зав.	101
„	Бакинськ. нафт. т-ва	630
„	Т-ва нафт. пр. бр. Нобель	—
„	Нафт. і Торг. Т-ва „Манташевъ и К°"	164
„	Петербур. Привати. та Комерч. банку	191
„	1-го Т-ва пароход. по Дніпрі	—
„	2-го „ „ „	—
„	„Гартманъ"	—
5%	Нова позичка	91

Настрій з дивідендовими паперами спочатку досить тихий, до кінця біржи твердий і живий; з фондами слабко, з виграшними позичками спокійно.

Залізничі Поїзди.

Південно-Західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїздів.	Одходить з Київа.	№ поїздів	Прибуває до Київа.
Кур'єр I, II, кл. Одеса Варшава	1	9 г. 00 в.	2	9г. 45 х. р.
Кур'єр I, II, клас. Брест, Варшава	9	6 г. 55 х. в.	10	1 г. ран.
Почтов. I, II, III кл. Одеса, Брест, Білосток, Граево	3	9г. 15 х. р.	4	9 г. веч.
Почтов. I, II, III, Сарни, Ковель, Варшава	3	11г. 25х. р.	4	8г. 25 х. в.
Пасаж. I, II, III кл. Брест, Білосток	13	12г. 05х. в.	14	6г. 56 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Умань	5	12г. 30х. в.	6	6г. 15 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів	11	8г. 25 х. в.	12	10г. 26 х. р
Пасаж. I, II, III клас. Одеса, Волочиське	7	9г. 35 х. в	8	8г. 15 х. р.
Мішан. I, II, III кл. Одеса, Брест,	15	8 г. ран.	16	7г. 35 х. в.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Катеринослав	19	10г. 50х. р.	20	5г. 59 х. д.
Почтов. I, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаїв, Єлизавет.	17	11г. 20х. в.	18	7г. 15 х. р.
Мішан. I, II, III кл. до Білої Церкви	27	4г. 35 х. д.	28	9г. 15 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вільно, Петербург	5	11г. 50х. в.	2	7г. 35 х. р.
Мішан. IV кл. Київ Одеса, Брест, Знаменка	31	10г. 03х. в.	32	1г. [illegible]
Московсько-Київо-Вороніж. залізниця.				
Швидк. I, II, III кл. Москва	2	11г. 40х. р.	1	6г. 00хв. в.
Почтов. I, II, III кл. Москва, Курськ.	4	11г. веч.	3	7г. 30 х. р.
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Москва, Вороніж.	6	12г. 50х. д.	5	4 год. дня
Пасаж. I, II, III кл. Курськ, Вороніж, Харків, Петербург.	8	8 г. 05 х. в.	7	10г. 35х. р.
Київо-Полтавська залізниця.				
Почтов. I, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харьків	4	12г. 15х. в.	3	7г. 10 х. р.
Швидк. I, II, III кл. Полтава, Харьків. Лозова, Ростов, Севастопіль	2	6г. 17 х. в.	1	8г. 47 х. р.
Тов.-пасажир. II, III клас. Полтава, Харьків	12	8.г. 30х. р.	11	9 г. 45 х. в

Видає і за редакцію відповідає
Володимир Леонтович.

Оповістки.

ХУТІР коло р. **Тетерева** прод. 5 дес. з будинк. у 5 горн. Льодовня, сарай, садок, хмільник, город, сажавка, 2 колодязі, мішан. ліс. 2 дес (лічучи у те число) ціна 4 тис. доплати 2 тис. бо заставл. у 2 т. Плани и опись висил. Київ. Львовська 5, помешк. 5, М. М. Данько. * 1-5 148

ДАЧА найм. або продається. 8 вер. від ст. Тетерев у боров. лісі, здоров. сух. місце, біля р. Тетерева. Землі 1 дес., будинок найм. від 1 до 5 кімн., 2 веранди, ванна, льодовня. Довідатися: Б.-Васильківськ. 79, кв. 8. М. Н. Кулакова (від 10—12 ранк і 6—7 веч.) * 1-5 149

!!!Новиха!!!

„Самоучка"

українською, російською, польською і німецькою мовою для фортеп'яна. Докладна, теоретична і практична наука в 50 ти лекціях без учителя за поміччю переписних лекцій. Хто бажає познакомитись з цею методою, зволять прислать по почті 60 коп. і докладну свою адресу, а получать першу лекцію відворотною поштою. Відноситись треба по адресі: Жмеринка Под. губ. д. п. Новіцькоі.

Т. Черняївський-учитель.
4—6 138.

„Вѣчная стоимость"

Французскіе брилліанты Дешево!

Массивное золотое кольцо 56 пр. нов. фасона „Маркизъ", кругомъ осып. наст. Франц бр. „Бенгаль", ничѣмъ не отличаем. даже спеціалистами отъ настоящихъ дорогихъ брил.; въсрединѣ руб., сапф., бирюза, изумрудъ и т. д. по выбору заказчика, цѣна съ перес. во всѣ мѣста Рос. Имперіи въ элегантн. плюшевомъ футлярѣ только **4 р. 25 к., 2 шт.—8 р.**, пара крупныхъ золот. серегъ 56 пр. такого же фасона, осыпан. франц. брил.—**4 р. 50 к., 2 пары—8 р. 50 к.** Высылаетъ безъ задержки наложен. плат. Центральное депо французскихъ брилл. **Т-ваго дома. Ю. Якубовича Варшава**, Порожная улица № 10/03. Единичные купоны всѣхъ варш. фирмъ приним. въ счетъ по 50 к. На каждый предметъ 1 купонъ.
пт 1-30 142

„Вѣчная стоимость"

Недостежимої доброти

„Коси Галицьких Селян"

дістати можна лише в одинокім руськім складі кіс

Михайла Пасічника у Відні

XVIII/1 Theresiengasse, 32.

Родимці! Браття! Селяне!

Доброту моїх кіс знають вже добре Галицькі Селяне. Спробуйте і Ви їх, а не пожалуєте сього. Вони зроблені з найліпшої стирійскої сталі і суть першими що до доброти і витревалости. Я продаю їх ось по яких цінах:

Довгість коси	60	65	70	75	80	85	90	95	100	Центиметрів	Широкість коси
Ціна одної коси за повною орукою	67	72	77	82	87	92	97	102	107	копійок	52 мм.
Ціна одної селянської коси	52	57	62	67	72	77	82	87	92	копійок	42 мм.

На сто кіс даю 8 карб. опусту. Хто замовляє 10 кіс нараз, дістає одну даром. Товар висилаю лише за попереднім надісланням грошей. Коли хто хоче дістати товар за посліплатою, то прошу попереду надіслати хоч 1/3 належности. На складі маю також клевці, бабки, бруски, бритви та ножиці.

Адреса: Австрія-Oecsterreich, Wien XVIII/1, Theresiengasse, № 32, Sensenniederlage, Michael Pasicznyk.

3—10—134.

Просимо прочитати!

Тільки за **6** карб. **95** коп. висилаємо 14 ось яких річей: 1) годинник чорної сталі, відкритий, анкерний (не ціліндр), ремонтуар-заводиться без ключа, чоловічий або жіночий, добре вивірений, з золотою оздобою, порука на 6 літ; 2) ланцюжок панцирний, з нового американського золота, до жіночого годинника такий самий, але довгий на шию; 3) гарний брелок нового зразка; 4) золотий перстень 56 проби з правдивим самоцвітом, або портсигар загряничної роботи, з доброї шкурки; 5) гаманець з гарної загряничної шкурки на 5 розділів (окремий розділ на золото), з механичним замком кращої конструкції; 6) каучковий штемпель до його з іменням та прізвищем замовця; 7) пляшечка з краскою до штемпеля; 8) складаний ножик з кращої англійської сталі; 9) замшовий гаманець на годинник; 10) штучний бінокль з видами; 11) механичний оливець; 12) патентований апарат до писання без чорнила „Patent Universal"; 13) складані кишенні ножиці в футлярі; 14) складана щітка з зеркалом і гребінцем. Всі ці речі, що коштують на роздріб більше як 20 карб., висилаємо тільки-но за 6 карб. 95 коп. з пересилкою та запакуванням, зараз по одібранню замовлення, накладаючи плату. Тим, що пришлють задаток, хоч би почтовими марками, дурно вибивається на годиннику монограма. В Сибір та Азіятську Россію приплачується 40 коп. за пересилку; в Сибір не висилаємо без задатку. Замовлення просимо адресувати товариству „Трудъ", Варшава, Почтова скринька № 468. н. в. сб. 128 75—10

Київ. Друкарня **Т-ства М. О. Гирич**, Трьохсвятительська, 14.